

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 20355/2024
03.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Небојша Богдановић, адвокат из ..., против туженог Издавачког друштва „Color media communication“ д.о.о. Петроварадин, са седиштем у Новом Саду, кога заступа пуномоћник Никола Шијан, адвокат из ..., ради утврђења повреде ауторског права и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 147/23 од 30.05.2024. године, у седници одржаној 03.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж4 147/23 од 30.05.2024. године у преиначујућем делу из става првог изреке и у ставу другом изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П4 66/21 од 09.05.2023. године, која је исправљена решењем истог суда П4 66/21 од 27.06.2023. године, у делу става другог изреке којим је обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде неимовинске штете због повреде моралног права тужиоца да буде означен као аутор фотографија објављених у часопису „ББ!“ број ..., од чега је фотографија „... – ...“ саопштена два пута без назначења имена или псеудонима аутора, плати износ од још 270.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.05.2023. године до исплате и ставу четвртом изреке (одлука о трошковима поступка).

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 147/23 од 30.05.2024. године у потврђујућем делу из става првог изреке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 103.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П4 66/21 од 09.05.2023. године, која је исправљена решењем истог суда П4 66/21 од 27.06.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужени повредио ауторска права тужиоца тако што је у новембру 2018. године, у часопису „ББ! ...“ број ... чији је издавалац,

јавно саопштио ауторска дела без назначења имена или псеудонима тужиоца као аутора и то 26 фотографија, од којих је фотографија „... – ...“ објављена на насловној страни и на страни ..., док су остале фотографије, чији су називи наведени у овом ставу изреке, објављене на другим страницама наведеног часописа, како је то ближе одређено у истом ставу, чиме је тужиоцу нанео неимовинску штету. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде неимовинске штете због повреде моралних права аутора јавним саопштавањем ауторских дела тужиоца у часопису „ББ! ...“ број ..., од чега је фотографија „... – ...“ саопштена два пута, без назначења имена или псеудонима аутора, исплати укупно 540.000,00 динара, односно 20.000,00 динара за свако од 27 саопштавања, са законском затезном каматом од 09.05.2023. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде неимовинске штете због повреде моралних права исплати још износ преко износа досуђеног ставом другим изреке до укупно траженог износа од 999.000,00 динара, односно још 459.000,00 динара, што је износ од по још 17.000,00 динара за свако од 27 саопштавања, са законском затезном каматом од 09.05.2023. године до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 273.580,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 147/23 од 30.05.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена исправљена првостепена пресуда у делу става другог изреке којим је тужени обавезан да тужиоцу на име накнаде неимовинске штете због повреде моралног права тужиоца да буде означен као аутор фотографија објављених у часопису „ББ! ...“ број ..., од чега је фотографија „... – ...“ саопштена два пута без назначења имена или псеудонима аутора, плати износ од 270.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.05.2023. године као дана доношења првостепене пресуде до исплате, док је у преосталом делу овог става првостепена пресуда преиначена тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев у делу да се обавезе тужени да тужиоцу на име накнаде неимовинске штете због повреде права аутора плати још 270.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.05.2023. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка из става четвртог изреке првостепене пресуде, тако што је обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 79.500,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања услова за извршење до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, побијајући је у ставу првом и другом изреке, позивајући се на чланове 403. став 2. тачка 2. и 404. Закона о парничном поступку.

Испитујући побијану другостепену пресуду на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца у преиначујућем делу дозвољена и основана, а у преосталом потврђујућем делу недозвољена.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, у часопису „ББ! ...“ број ... објављено је 26 фотографија чији је аутор тужилац, од којих је једна фотографија под називом „... – ...“ објављена два пута (на насловној страни и на страни 67), а осталих 25 фотографија је објављено на начин ближе означен у ставу првом изреке првостепене пресуде, а тужилац није потписан као аутор истих. Тужилац је у сезони 2017/2018. године отишао на ... и са в.д. директором и директорком маркетинга ВВ из ... центра ... (у даљем тексту: ОЦ ...) је постигао усмени договор да фотографише ... за плату од 70 евра месечно уз обезбеђену храну и смештај, а да ОЦ ... објави његове фотографије на друштвеним мрежама „Фејсбук“ и „Инстаграм“. Фотографије нису биле потписане и то тужиоцу није сметало јер се њихов усмени договор односио само на објављивања фотографија на друштвеним мрежама. У сезони 2018/2019. године тужилац је поново отишао на ... ради фотографисања и био је шокиран када је видео да су његове фотографије објављене у магазину „ББ! ...“ број ... и да нису биле потписане његовим именом и презименом, док су фотографије које су урадили други аутори (ГГ и ДД) биле потписане њиховим именима. Тужилац је тада доживео велики стрес због тога што само он није био потписан као аутор, иако се радило о његовим најбољим фотографијама. Да је тужилац приликом усменог споразума са в.д. директором и директорком маркетинга ОЦ ... знао да ће фотографије бити објављене и у часопису, тражио би да буде означен као аутор. ОЦ ... је претходно наручио промотивну репортажу о планини ... у часопису чији је издавач тужени и задатак туженог је био да припреми садржај, штампу и дистрибуцију. Туженом је све фотографије послала ВВ са мејла ОЦ ... Како у мејлу није био означен тужилац као аутор фотографија, тужени је сматрао да ауторство има ОЦ ... и објавио их је онако како их је добио, док је фотографије за које је постојала назнака аутора објавио са именима тих аутора. По добијању опомене за утужење, тужени се обратио ОЦ ... и то директору маркетинга ВВ ради решавања проблема у вези објављених фотографија тужиоца, али одговор никада није добио.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом чланова 2, 9, 10. и 11. Бернске конвенције за заштиту књижевних и уметничких дела, те чланова 2. став 1, 9. став 1 и 2, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 28, 30, 43, 204. и 205. Закона о ауторским и сродним правима и члана 200. Закона о облигационим односима делимично усвојио тужбени захтев, налазећи да тужиоцу припада накнада неимовинске штете због повреде његових моралних ауторских права које су учињене јавним објављивањем ауторских дела – фотографија без признања ауторства и назначења имена тужиоца као аутора. У погледу обештећења због повреда моралног ауторског права, становиште првостепеног суда је да правична новчана накнада овог вида штете износи укупно 540.000,00 динара, односно 20.000,00 динара по свакој објављеној фотографији (за укупно 27 саопштавања), који износ је досудио тужиоцу примењујући критеријуме прописане чланом 200. Закона о облигационим односима. Преко овог износа до тражених 999.000,00 динара, првостепени суд је одбио тужбени захтев као превисоко постављени и тиме неоснован.

Другостепени суд је по жалби туженог делимично преиначио првостепену пресуду смањујући висину досуђене накнаде неимовинске штете тужиоцу, коју је оценио као превисоку, сматрајући да је правична новчана накнада 10.000,00 динара за свако јавно саопштавање тужиочевих фотографија као ауторског дела, односно укупно

270.000,00 динара и за тај износ је потврдио првостепену пресуду, а у преосталом делу ју је преиначио и одбио тужбени захтев за још износ од 270.000,00 динара као превисоко постављен. Због преиначења одлуке о главној ствари, овај суд је преиначио и решење о парничним трошковима сходно тужиоцевом успеху у спору.

По оцени Врховног суда, одлука другостепеног суда да снизи висину досуђене накнаде неимовинске штете тужиоцу заснована је на погрешној примени материјалног права.

Ауторско дело дефинисано је чланом 2. став 1. Закона о ауторским и сродним првима („Службени лист Србије и Црне Горе“, бр. 61/2004) као оригинална духовна творевина аутора, изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. Ауторским делима сматрају се, између осталог, и фотографије (члан 2. став 2 тачка 9), док је аутор физичко лице које је створило ауторско дело и он је носилац ауторског права (члан 9. ставови 1 и 3). Садржину ауторског права чини корпус моралних и имовинских права које аутор ужива од тренутка настанка свог ауторског дела. Од моралних права, аутор има право патернитета, односно право да му се призна ауторство на његовом делу (члан 14.), затим право на назначење имена, које се огледа у искључивом праву аутора да његово име, псеудоним или знак буду назначени на сваком примерку дела, односно да буду наведени приликом сваког јавног саопштавања дела (члан 15. став 1), као и право објављивања, које подразумева да аутор има искључиво право да објави своје дело и да одреди начин на који ће се оно објавити (члан 16. став 1). Имовинска права аутора састоје се у томе да аутор има право на економско искоришћавање свога дела, као и дела које је настало прерадом његовог дела, а за свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица, аутору припада накнада, ако овим законом или уговором није другачије уређено (члан 19). Наведеним законом регулисана је и заштита ауторског права, па је, између осталог, предвиђено да носилац ауторског права може тужбом да захтева накнаду имовинске штете и објављивање пресуде о свом трошку (члан 177. став 1 тачке 5. и 6.), као и да аутор због повреде својих моралних права има право на тужбу за накнаду неимовинске штете (члан 177. став 2).

Чланом 200. Закона о облигационим односима (у даљем тексту: ЗОО) прописано је да за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица, као и за страх, суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству (став 1.). Приликом одлучивања о захтеву на накнаду нематеријалне штете, као и висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом (став 2.)

У конкретном случају је утврђено да је тужени извршио повреду моралних ауторских права тужиоца тако што је у часопису чији је издавач објавио његове фотографије незаконито - без признања ауторства, односно без назначења имена тужиоца као аутора фотографија, без његове сагласности као аутора за објављивање и без плаћања ауторске накнаде. Нижестепени судови су утврдили право патернитета, односно ауторство тужиоца на објављеним фотографијама и утврдили су да је тужени

повредио тужиочева морална ауторска права чиме му је проузроковао нематеријалну (неимовинску) штету у виду душевних болова због повреде права личности какво је ауторско право. Сматрајући основаним потраживање тужиоца на име накнаде неимовинске штете због повреде тих права, у погледу висине досуђене накнаде, другостепени суд је сматрао да је износ од 270.000,00 динара правична новчана накнада која није у супротности са значајем повређеног добра и циљу коме служи накнада овог вида штете и којом се не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом у смислу члана 200. став 2. ЗОО.

Наиме, накнада нематеријалне штете представља сатисфакцију (задовољење) којом се ублажавају поремећаји у духовној (психичкој) сфери оштећеног. Она није цена душевног бола који се трпи и не представља супституцију имовинских вредности уместо личних добара. Новцем као општим мерилом вредности оштећеном се омогућује да прибави себи извесну пријатност и задовољство у најширем смислу речи тако да се у његов психички живот унесе један позитиван елеменат насупрот болу који трпи. Та новчана свота у циљу обештећења зависи од свих околности случаја и више различитих фактора, а међу најрелевантније факторе спада интензитет и дужина трајања душевних болова и патњи оштећеног.

Имајући у виду све околности конкретног случаја да тужиоца нико није обавестио да су му фотографије, које он лично сматра својим најбољим фотографијама, објављене у публикованом часопису и да је то сазнао тек следеће године када је дошао на ... и видео часопис, при чему су само његове фотографије била објављене без означавања његовог имена и презиме као аутора, док су остале фотографије објављене уз навођење аутора, Врховни суд сматра да другостепени суд није у довољној мери ценио ове чињенице и то да правична накнада нематеријалне штете не представља репарацију, већ сатисфакцију ради успостављања психичке и емоционалне равнотеже оштећеног која је постојала пре штетног догађаја. Ово посебно у ситуацији када је утврђено да је тужилац јасно договорио са ОЦ ... да само они могу да објављују његове фотографије без навођења његовог имена и то искључиво на њиховим друштвеним мрежама, а да није дао сагласност да се фотографије објављују на други начин, односно да би изричито тражио да буде означен као аутор да је знао да ће фотографије бити објављене од стране других лица у јавним публикацијама као што је часопис.

Из наведених разлога, Врховни суд сматра да је новчано обештећење које је досуђено тужиоцу побијаном другостепеном пресудом прениско и да не испуњава сврху накнаде неимовинске штете, а то је морална сатисфакција оштећеног аутора. По оцени овог суда, првостепени суд је правилно определио новчано обештећење од по 20.000,00 динара за свако јавно саопштавање тужиочевих фотографија као ауторског дела у часопису туженог, односно укупно 540.000,00 динара као правичну накнаду, имајући у виду досадашњу судску праксу у погледу досуђиваних износа накнада ауторима због повређених моралних ауторских права и налазећи да тако досуђени износ није у супротности са значајем повређеног добра и циљу коме накнада нематеријалне штете служи, као и да се њиме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Како је поводом ревизије тужиоца преиначена побијана другостепена пресуда и у коначном исходу ове парнице је одбијена жалба туженог у целисти, то је другостепена пресуда преиначена и у погледу одлуке о трошковима поступка (став

други изреке) тако што је потврђена одлука о трошковима поступка из става четвртог изреке првостепене пресуде.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије изјављене против потврђујућег дела правноснажне другостепене пресуде, применом члана 410. став 2. тачка 4. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужиоца у том делу није дозвољена.

Наиме, правноснажном другостепеном пресудом, делом става првог изреке, одлучено је о жалби туженог која је одбијена као неоснована и потврђена је првостепена пресуда у делу којим је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да му на име накнаде неимовинске штете због повреде моралног права као аутора исплати износ од 270.000,00 динара са припадајућом затезном каматом.

У таквој процесној ситуацији, тужилац је странка која је у овом делу захтева успела у спору и нема правни интерес за изјављивање ревизије на другостепену одлуку у потврђујућем делу, као ни на део одлуке првостепеног суда којим је његов тужбени захтев одбијен преко досуђеног укупног износа од 540.000,00 динара до траженог износа од 999.000,00 динара (став трећи изреке првостепене пресуде) јер тужилац на овај одбијајући део првостепене пресуде није уложио жалбу као редован правни лек, због чега је његова ревизија у том делу недозвољена у смислу члана 410. став 2. тачка 4. ЗПП.

Због непостојања општих услова од којих зависи право на ревизију, нема ни услова за оцену дозвољености посебне ревизије тужиоца у потврђујућем делу према члану 404. ЗПП.

Стога је Врховни суд, применом члана 413. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

Тужилац је у делу у коме је његова ревизија дозвољена успео у поступку по ревизији, па му на основу чланова 153. став 1., 154. и 163. став 2. ЗПП, припадају одређени трошкови ревизијског поступка и то за састав ревизије 27.000,00 динара, према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката важећој у време предузимања ове парничне радње („Службени гласник РС“, број 43/2023) и на име судске таксе за ревизију 30.400,00 динара и на одлуку о ревизији 45.600,00 динара, одмерено применом таксене тарифе из Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр. 28/94... 95/2018).

На основу изнетог, Врховни суд је применом члана 165. став 2. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић